

Віктор Петрушенко

Національний університет «Львівська політехніка» (Україна)

**Феноменологічні орієнтації
у Львівсько-Варшавській філософській школі**

Дослідники історії Львівсько-Варшавської філософської школи, такі, наприклад, як Я.Воленський та Б.Домбровський, відзначають, що одним із чинників припинення її діяльності була дедалі більша спеціалізація впродовж 20-х і 30-х років ХХ ст. Вона могла посприяти втраті Школою свого ідейно-концептуального стрижня: аналітичних досліджень, пов'язаних з логікою та мовою. Не вступаючи у дискусію на цю тему, хоча відзначити присутність певних ідейних слідів феноменологічних філософсько-методологічних орієнтацій у цій Школі. Перш за все мовиться про Р.Інгардена, який за згодою К.Твардовського прослухав у Німеччині цикл лекцій Е.Гусерля [див. 1]. Окрім Р.Інгардена лекції Е.Гусерля слухали також К.Айдукевич та Л.Блауштайн. Всі вони в своїх працях приділили певну увагу ідеям та поняттям феноменологічної філософії. Але присутність феноменологічної філософії у Львівсько-Варшавській філософській школі проявилась не лише у цьому. Феноменологічна філософія та фундатор Школи так чи інакше пов'язані з діяльністю та ідеями Ф.Брентано, а тому в міркуваннях, методологічних та світоглядних положеннях названих філософів присутні певні спільні ідейні орієнтири. Тому можна відзначити, що своєрідним стартовим майданчиком для всіх трьох філософів є інтерес до так званої дескриптивної психології, бо всі процеси пізнання та мислення відбуваються всередині психічних явищ і процесів. Тому філософія не може нехтувати останніми, але це не означає, що пізнання і мислення постають виключно психічними явищами. Відродивши схоластичне поняття інтенції, Ф.Брентано наголосив на тому, що предмет інтенції є за межами психічних процесів та явищ. Цю

тезу учителя поділяли і Е.Гусерль, і К.Твардовський. Відтак, увага аналітичного філософського дослідження мала спрямовуватись на предметний зміст, психічні акти та форми вираження предметного змісту свідомості при її функціонуванні у пізнавальному та мислительному контекстах. Але подібність їхніх позицій на цьому завершується: Е.Гусерля приваблює потік феноменів та життєвий світ людини, а К.Твардовського – зв'язок між психічними та пізнавально-логічними процесами. Р.Інгарден значною мірою залишився відданим феноменологічній філософії, хоча він не погоджувався з Е.Гусерлем щодо низки положень і вважав, що феноменологічний метод найкраще використовувати для філософського аналізу явищ культури, в яких присутня смислова складова людського відношення до дійсності. Л.Блауштайн залишив нам своє трактування феноменології, яке також у чомусь відрізняється від феноменології Е.Гусерля. Але значно важливішим є те, що і феноменологічні пошуки, і напрацювання Школи К.Твардовського мали своєю концептуальною базою те, що значною мірою покладено в концептуальні засади філософії ХХ ст.

Література

1.Ингарден Р. Введение в феноменологию Эдмунда Гуссерля / Роман Ингарден. Лекции 1967 года в Осло. Пер. с нем. – М.: Дом интеллектуальной книги, 2001. – 226 с.

Viktor Petruszenko

Uniwersytet Państwowy Lwowska Politechnika
(Ukraina)

Fenomenologiczny orientacji we Lwowsko-Warszawskiej Szkole filozoficznej

Badacze historii Lwowsko-Warszawskiej filozoficznej szkoły, takie, na przykład, jak Jan Woleński oraz Borys Dombrowski, odnotowują, że jednym z czynników wstrzymania jej działalności była rosnąca w niej w 20-30 latach XX wieku specjalizacja. Ona mogła poprzeć utracie Szkołą swojego ideowo-konceptualnego sworznia: analitycznych badań, związanych z logiką i mową. Nie przystępując w dyskusję na ten temat, chcę odnotować obecność pewnych ideowych śladów fenomenologicznej metodologii w tej Szkole. Przede wszystkim rozmowa dotyczy o R. Ingardenie, który za zgodą K. Twardowskiego osłuchał w Niemczech cykl wykładów E. Husserla. Oprócz R. Ingardena wykłady E. Husserla słuchały również K. Ajdukiewicz oraz L. Blaustein. Wszyscy oni w swoich pracach okazali pewną uprzejmość ideom i pojęciom fenomenologicznej filozofii. Obecność fenomenologicznej filozofii w Lwowsko-Warszawskiej filozoficznej szkoły przejawiała się nie tylko w tym.

Fenomenologia oraz fundator Szkoły tak czy inaczej są powiązany z działalnością i ideami F. Brentano, a dlatego w rozmyślach, metodologicznych i światopoglądowych położeniach nazwanych filozofów obecne są pewne wspólne ideowe punkty orientacyjne. Można odnotować, że odrębnym startowym placykiem dla nich stał interes do tak zwanej psychologii opisowej. Ponieważ wszystkie procesy poznania i myślenia odbywają się w środku psychicznych zjawisk i procesów, to filozofia nie może zlekceważyć ostatnimi, ale to nie znaczy, że poznanie i myślenie stają wyjątkowo psychicznymi zjawiskami. Odrodziwszy scholastyczne pojęcie intencji, F. Brentano akcentował na tym, że przedmiot intencji leży

poza zasięgiem psychicznych procesów i zjawisk. Tę tezę nauczyciela rozdzielały i E. Husserl, i K. Twardowski. Odpowiednio, uwaga analitycznego filozoficznego badania powinna skierowywać się na przedmiotową treść, psychiczne akty i formy wyrazu przedmiotowej treści świadomości przy jej funkcjonowaniu w kontekstach poznania i myślenia. Dalej, pozycja E. Husserla i K. Twardowskiego odróżniają: E. Husserla przywabia potok fenomenów i życiowy świat człowieka, natomiast K. Twardowskiego – powiązanie między psychicznymi i poznawczo-logicznymi procesami. R. Ingarden w znacznej mierze został oddanym fenomenologicznej filozofii, chociaż on nie zgadzał się z E. Husserlem co do ciągu położeń i uważał, że fenomenologię metodę najlepiej wykorzystywać dla filozoficznej analizy zjawisk kultury, w których jest obecna pojęciowa składowa ludzkiego stosunku do rzeczywistości. L. Blaustein zostawił nam swoje traktowanie fenomenologii, które również w czymś różni się od fenomenologii E. Husserla. Znacznie ważniejsze jest to, że i fenomenologiczne poszukiwania, i zbiory danych Szkoły K. Twardowskiego miały swoją konceptualną bazą to, że w znacznej mierze pokładło się do konceptualnych zasad filozofii XX wieku.